

B.A. Semester - 6 (CBCS) Examination

March/April -2020

OK

ECONOMICS : P17 MICRO ECONOMICS - 2(CORE - 17)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન.૧ સરેરાશ ખર્ચ અને સીમાંત ખર્ચનો અર્થ આપી તેમની વચ્ચેનો આંતરસંબંધી આકૃતિ સહિત સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૧ પૂર્ણ હરીફાઈનો અર્થ આપી તેના લક્ષણોની ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન.૨ પૂર્ણ હરીફાઈમાં પેઢીની લાંબાગાળાની સમતુલા આકૃતિ સહિત સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૨ કિંમત ભેદભાવ એટલે શું? તે ક્યારે શક્ય અને નફાકારક બને?
- પ્રશ્ન.૩ ઈજારા હેઠળ કિંમત નિર્ધારણ અને પેઢીની સમતુલા સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૩ ઈજારાયુક્ત હરીફાઈવાળા બજારમાં પેઢીની સીમાંત આવક અને સરેરાશ આવક આકૃતિ સહિત સમજાવો.
- પ્રશ્ન.૪ ઈજારાયુક્ત હરીફાઈના લક્ષણો ચર્ચો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૪ પૂર્ણ હરીફાઈમાં પેઢીની ટૂંકાગાળાની સમતુલા સમજાવો.
- પ્રશ્ન.૫ ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (૧૪)
- (1) ઈજારાના દુષણો
  - (2) કિંમત ભેદભાવના પ્રકારો
  - (3) કુલ સ્થિરખર્ચ અને કુલ અસ્થિર ખર્ચ
  - (4) ઈજારાયુક્ત હરીફાઈના દુષણો (દુર્વ્યયો)

ENGLISH VERSION

- Q.1 Give the meaning of average cost and marginal cost and explain the relationship between average cost and marginal cost with diagram. (14)
OR
- Q.1 Give the meaning of perfect completion and discuss its characteristics.
- Q.2 Explain the long run equilibrium of a firm under perfect competition with the help of diagram. (14)
OR
- Q.2 What is price discrimination? When does it become possible and profitable?
- Q.3 Explain the price determination and equilibrium of firm under monopoly. (14)
OR
- Q.3 Explain with figure the marginal revenue and average revenue in the market of monopolistic competition.
- Q.4 Discuss the characteristics of monopolistic competition. (14)
OR
- Q.4 Explain the equilibrium of a firm under perfect competition in short run.
- Q.5 Write short notes (any two) (14)
- (1) The evils of monopoly
  - (2) Types of price discrimination.
  - (3) Total fix cost and total variable cost
  - (4) The defects of monopolistic competition.

*****

647510

BA0EcoCC6180

Seat No : _____

B.A. Semester - 6 (CBCS) Examination

March/April -2020

ECONOMICS : P18 DEVELOPMENT AND ECONOMICS OF ENVIRONMENT - 2(CORE - 18)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન.૧ પર્યાવરણનો અર્થ આપી, પર્યાવરણના વિવિધ ઘટકો સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૧ ભારતમાં જળ સંશોધનો અને પર્યાવરણીય સમસ્યાઓ સમજાવો.
- પ્રશ્ન.૨ શાશ્વત આર્થિક વિકાસનો અર્થ આપી અને તેનું મહત્વ સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૨ પર્યાવરણનું રક્ષણ અને શાશ્વત વિકાસ અંગે ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન.૩ ભારતમાં કૃષિ વિકાસ અને પર્યાવરણીય સમસ્યાઓ સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૩ ભારતમાં ઔદ્યોગિક પ્રદૂષણનાં પ્રશ્નો સમજાવો.
- પ્રશ્ન.૪ પ્રદૂષણ નિયંત્રણનાં વિવિધ ઉપાયો સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૪ ભારતમાં પર્યાવરણીય ચળવળની ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન.૫ દૂકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (૧૪)
(1) સમતોલ પર્યાવરણનો ખ્યાલ
(2) જંગલોનું મહત્વ
(3) ભારતમાં હવામાન બદલાવ
(4) પ્રદૂષણનાં પ્રકારો

ENGLISH VERSION

- Q.1 Give meaning of environment and explain the various elements of environment. (14)
OR
- Q.1 Explain the environmental problems and water resources in India.
- Q.2 Explain the meaning of sustainable economic development and its importance. (14)
OR
- Q.2 Discuss about the environment protection in India and sustainable development
- Q.3 Explain the environmental problems and agriculture development in India. (14)
OR
- Q.3 Explain the problems of industrial pollution in India.
- Q.4 Explain the various measures of pollution control. (14)
OR
- Q.4 Discuss the environmental movement in India.
- Q.5 Write short notes (any two) (14)
(1) Concepts of balance environment.
(2) Importance of forest
(3) Climate change in India
(4) Types of pollution

*****

Time: 2:30 Hours

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન.૧ વિજ્ઞાનનો અર્થ આપી, વિજ્ઞાનનાં વિવિધ લક્ષણોની ચર્ચા કરો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૧ વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિના તત્ત્વો (Elements) ની ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન.૨ સામાજિક સંશોધનના કોઈ ત્રણ સોપાનો (તબક્કાઓ) સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૨ સામાજિક સંશોધનનું મહત્વ સમજાવો.
- પ્રશ્ન.૩ શુદ્ધ સામાજિક સંશોધન અને વ્યવહારલક્ષી સામાજિક સંશોધનના પ્રકારો સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૩ પ્રયોગાત્મક સામાજિક સંશોધનના પ્રકારની ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન.૪ સંશોધન ડિઝાઇન તૈયાર કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવા જેવી બાબતો કઈ છે? (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૪ સામાજિક સંશોધનનાં ખ્યાલનાં લક્ષણોની ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન.૫ દૂકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (૧૪)
- (1) વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિના લક્ષણો
  - (2) સામાજિક સંશોધનના હેતુઓ
  - (3) ઉત્કલ્પનના કાર્યો
  - (4) સામાજિક સંશોધનના ખ્યાલનું મહત્વ

ENGLISH VERSION

- Q.1 Give meaning of science. Discuss various characteristics of science. (14)
OR
- Q.1 Discuss the elements of scientific method.
- Q.2 Explain the any three steps (stages) of social research. (14)
OR
- Q.2 Explain the importance of social research.
- Q.3 Explain the types of Pure social research & Applied social research (14)
OR
- Q.3 Discuss the type of Experimental social research.
- Q.4 Which are the important points to be taken into consideration in preparing research design? (14)
OR
- Q.4 Discuss the characteristics of concept of social research.
- Q.5 Write short notes (any two) (14)
- (1) The characteristics of scientific method.
  - (2) The objectives of social research.
  - (3) The functions of Hypothesis.
  - (4) The importance of concept of social research.

*****

Time: 2:30 Hours

Instructions:

Marks: 70

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન.૧ ભારતના વિદેશ વ્યાપારમાં દિશા અને બંધારણમાં આવેલા પરિવર્તનો સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૧ લેણદેણની તુલાનો અર્થ સમજાવી લેણદેણની તુલાના ખાધનાં કારણો જણાવો.
પ્રશ્ન.૨ ભારતમાં વિનિમયદરને નક્કી કરનારા પરિબલોની ચર્ચા કરો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૨ લેણદેણની તુલાની અસમતુલા નિવારવાના ઉપાયો વર્ણવો.
પ્રશ્ન.૩ આયાત અવેજીકરણ એટલે શું? તેના હેતુઓ અને મહત્વ સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૩ વર્તમાન નિકાસનીતિનાં ઉદ્દેશો અને મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
પ્રશ્ન.૪ ભારતની નવી વિદેશ વ્યાપારનીતિ (૨૦૧૫-૨૦૨૦) ની સમજૂતિ આપો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૪ આંતરરાષ્ટ્રીય અર્થતંત્રના વર્તમાન વલણોની ભારતીય અર્થતંત્ર પરની અસરો જણાવો.
પ્રશ્ન.૫ નીચેના ચાર પૈકી કોઈપણ બે પ્રશ્નના જવાબ આપો (૧૪)
- (1) આયાતનીતિનાં ઉદ્દેશો
  - (2) નિકાસ પ્રોત્સાહન માટે સરકારે લીધેલા પગલાં
  - (3) પ્રતિફળ લેણદેણની તુલાની ભારતીય અર્થતંત્ર પર અસરો
  - (4) સ્થિર વિનિમય દર

ENGLISH VERSION

- Q.1 Explain the changes in the direction and structure of foreign trade in India. (14)
OR
- Q.1 Explain the meaning of balance of payment. State the causes of deficit in the balance of payment in India.
- Q.2 Discuss the factors determining exchange rate in India. (14)
OR
- Q.2 Describe the remedies of eliminate the deficit in the balance of payment.
- Q.3 What is import substitution? Explain its importance and objectives. (14)
OR
- Q.3 State the objectives and importance of present export policy.
- Q.4 Explain the new foreign trade policy (2015-2020) of India. (14)
OR
- Q.4 State the impacts of current trades of international economy on Indian economy.
- Q.5 Write any two answer following four. (14)
- (1) The objectives of import policy.
  - (2) Steps taken by the government for export promotion.
  - (3) The impacts of adverse balance of payment on Indian economy.
  - (4) The fixed exchange rate.

*****

B.A. Semester - 6 (CBCS) Examination
March/April -2020

ECONOMICS : P21 HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT - 2(CORE - 21)

Time: 2:30 Hours

Instructions:

Marks: 70

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન.૧ કેઈન્સનો રોજગારીનો સિદ્ધાંત સમજાવો. તેનું મૂલ્યાંકન કરો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૧ ગાંધીજીના વાલીપણા અને વિકેન્દ્રીકરણ અંગેના વિચારો વિગતે સમજાવો.
- પ્રશ્ન.૨ કૌટીલ્યના અર્થશાસ્ત્રની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ વર્ણવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૨ જગદીશ ભગવતીના આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપાર અંગેના વિચારો જણાવો.
- પ્રશ્ન.૩ આમર્ત્ય સેનનો સામાજિક પસંદગીનો સિદ્ધાંત સમજાવો. નવિન કલ્યાણલક્ષી અર્થશાસ્ત્રમાં પ્રો.સેનનું પ્રદાન ચર્ચો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૩ જોસેફ એ. શુમ્પીટરના મુખ્ય આર્થિક વિચારો જણાવો. તેનું મૂલ્યાંકન કરો.
- પ્રશ્ન.૪ મિલ્ટન ફ્રીડમેનનું આર્થિક વિચારોના ઇતિહાસમાં પ્રદાન ચર્ચો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૪ દાદાભાઈ નવરોજી અને મહાદેવ ગોવિંદ રાનડેના મુખ્ય આર્થિક વિચારોની સમજૂતિ આપો.
- પ્રશ્ન.૫ ટુંકનોંધ લખો: (કોઈપણ બે) (૧૪)
(1) પ્રો.કેઈન્સના અર્થશાસ્ત્રની લાક્ષણિકતાઓ
(2) મહાલનોલીસ મોડેલ
(3) ગ્રામ સ્વરાજ
(4) વપરાશ વિધેય

ENGLISH VERSION

- Q.1 Explain the employment theory of prof. Keynes, evaluate it. (14)
OR
- Q.1 Explain Gandhiji's ideas of trusteeship and decentralization.
- Q.2 Discuss the main characteristics of Kautilya's economics. (14)
OR
- Q.2 State Jagadish Bhagavati's thought on international trade. Evaluate it.
- Q.3 Explain social choice theory of Amartya Sen. Discuss Sen's contribution in new welfare economics. (14)
OR
- Q.3 State the main economic ideas of Joseph A. Schumpeter, evaluate it.
- Q.4 Discuss the contribution of Milton fridman in history of economic thought. (14)
OR
- Q.4 Explain main economic ideas of Dadabhai Navaraji and Mahadev Govind Ranade.
- Q.5 Write Short note: (Any Two) (14)
(1) Characteristics of Keynesian economics
(2) Mahalnobis model
(3) Gram swaraj
(4) Consumption function.

*****

B.A. Semester - 6 (CBCS) Examination

March/April -2020

ECONOMICS : P22 BANKING AND FINANCIAL MARKET - 2(CORE - 22)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન.૧ ભારતમાં બેંકિંગ પદ્ધતિનું માળખું ટૂંકમાં સમજાવો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૧ ભારતમાં વ્યાપારી બેંકોના રાષ્ટ્રીયકરણ માટેના કારણોની ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન.૨ નરસિંહ કમિટીની બેંકિંગ ક્ષેત્રે સુધારા અંગેની મુખ્ય ભલામણોની ચર્ચા કરો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૨ રાષ્ટ્રીયકૃત વ્યાપારી બેંકોની સમસ્યાઓ વર્ણવો.
- પ્રશ્ન.૩ શાખ નિયંત્રણના ગુણાત્મક સાધનોની વિગતે ચર્ચા કરો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૩ ભારતમાં બિન-બેંકિંગ નાણાકીય સંસ્થાઓના લક્ષણો ચર્ચો.
- પ્રશ્ન.૪ વિકાસ બેંકોનો અર્થ આપી તેની લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો. (૧૪)
અથવા
- પ્રશ્ન.૪ મધ્યસ્થબેંકનો અર્થ આપી તેના કાર્યો ચર્ચો.
- પ્રશ્ન.૫ ટૂંકનોંધ લખો: (કોઈપણ બે) (૧૪)
- (1) પ્રાથમિક બજારમાં સેબી (SEBI) ની ભૂમિકા
  - (2) રાષ્ટ્રીય કૃષિ અને ગ્રામીણ વિકાસ બેંક (NABARD)
  - (3) પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંક
  - (4) આયાત - નિકાસ બેંક

ENGLISH VERSION

- Q.1 Explain in brief the structure of banking system in India. (14)
OR
- Q.1 Discuss the causes of nationalization of commercial banks in India.
- Q.2 Discuss the main recommendations of Narsiham committee for reforms in banking sector. (14)
OR
- Q.2 Examine the problems of nationalized commercial banks.
- Q.3 Discuss in detail the qualitative measures of credit control. (14)
OR
- Q.3 Discuss the characteristics of non – banking financial institution in India.
- Q.4 Give the meaning of development banks and discuss it's characteristics. (14)
OR
- Q.4 Explain the meaning of central bank and it's functions. (14)
- Q.5 Write Short note: (Any Two)
- (1) The Role of SEBI in the primary market.
  - (2) NABARD.
  - (3) Regional rural bank.
  - (4) EXIM BANK

*****

B.A. Semester - 6 (CBCS) Examination

March/April -2020

FOUNDATION COURSE IN ENGLISH -6(FOUNDATION - 6)

Time: 2:30 Hours

Instructions:

Marks: 70

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- Q.1(A) Answer the following in one line: (Any Five) (05)
- (1) Who has written the play *The Never-Never Nest*?
  - (2) Who is the main victim in *Refund*?
  - (3) Write the full name of Chekhov.
  - (4) How many characters are there in the play *The Proposal*?
  - (5) Who has written the books – *Heart of Darkness, Lord Jim, Victory* etc?
  - (6) To whom Harry will marry when he will return from the sea?
  - (7) When did Eugene O'Neill die?
- Q.1(B) Write short notes: (Any Two) (09)
- (1) The validity of Wasserkopf's demand
  - (2) Character of Lomov
  - (3) The question of belonging in *The Hairy Ape*
- Q.2 Answer the following questions in four to five lines: (Any Four) (14)
- (1) Why did Aunt Jane react negatively to the installments?
  - (2) Who deserves credit for the result?
  - (3) How did Lomov insult Chubukov?
  - (4) What was Natalya's reaction in finding out about the proposal?
  - (5) How did Bessie react to Harry's return?
  - (6) Is Yank the hero in the play or an antihero? Explain.
  - (7) What is the significance of Yank meeting the gorilla?
- Q.3 Write letters on Any Two of the following: (14)
- A. Inviting a cousin to join Navratri festival in your town.
  - B. Complaining to the Police Commissioner of your city about miscreant gang's terror in your colony.
  - C. Inviting a friend to join an NGO to help poor people come out in post-pandemic situation.
- Q.4 Reshape the following stories and suggest suitable titles: (Any Two) (14)
- A. Once upon a time, there was a beautiful stream that flowed by a stony hill. A small village stood by this stream and the people of this hamlet used its water for their daily needs. One day, two women started to gossip and forgetful of their belongings, both of them left their pots by the stream. One of the pots was of brass, another of earthenware. When the tide rose, the swollen waters carried off both the pots downstream. The earthenware pot struggled to keep itself away from the brass one. Seeing this, the brass pot called out to the earthen pot: "Why are you afraid, my friend? I will not strike you." The earthen pot replied, "That is alright. But if I come too close to you, I will break. You are too tough and I am so weak. Whether I hit you, or you hit me, I shall be the one to suffer for it."
  - B. On one fine summer's day in a field a Grasshopper was hopping about in a musical mood. An ant passed by bearing along with great toil an ear of corn he was taking to the nest. The grasshopper invited the ant to sit for a chat with him. But the ant refused saying that "I'm storing up food for winter". "Why don't you do the same?" asked the ant to the grasshopper. "Pooh! Why bother about winter?" said the Grasshopper; we have got enough food at present." But the Ant went on its way and continued its toil. Finally, when winter came, the Grasshopper found itself dying of hunger, while it saw the ants distributing corn and grain from their storage. Then the Grasshopper understood that it is best to prepare for the days of necessity.

- C. On a hot summer day, a fox wandered across the jungle in order to get some food. He was very hungry and desperately in search of food. He searched everywhere, but couldn't find anything that he could eat. His stomach was rumbling and his search continued. Soon he reached a vineyard which was laden with juicy grapes. The fox looked around to check if he was safe from the hunters. No one was around, so he decided to steal some grapes. He jumped high and high, but he couldn't reach the grapes. The grapes were too high but he refused to give up. The fox jumped high in the air to catch the grapes in his mouth, but he missed. He tried once more but missed again. He tried a few more times, but couldn't reach. It was getting dark and the fox was getting angry. His legs hurt, so he gave up in the end. Walking away, he said, "I'm sure the grapes were sour anyway."

Q.5 Translate the following passage from Gujarati/Hindi to English: (Any One)

- A. એક દિવસ સિંહ, શિયાળ, અને વરુ એક સાથે શિકાર કરવા ગયા. આખો દિવસ તેઓએ ખૂબ જ પ્રયત્ન કર્યો, પરંતુ કંઈ પણ સંતોષકારક ન મળ્યું. છેક બપોર પછી તેઓ એક હરણને પકડી શક્યા. ત્રણેય જાનવરોએ ગરીબ પ્રાણીને ઘેરી લીધું અને શક્ય તેટલી ઝડપથી તેની હત્યા કરી દીધી. પછી તેઓએ તેમનો ખોરાક વહેંચવાનું નક્કી કર્યું. સિંહ જંગલનો સ્વામી અને શક્તિમાં બધાથી શ્રેષ્ઠ હતો. તેથી, જ્યારે તેમણે બધા માટે ખોરાક વહેંચવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો ત્યારે અન્ય જીવો સંમત થયા.

OR

जीवन अनिश्चितताओं से भरा है। कल के बारे में कह पाना मुश्किल है क्योंकि जो हम सोचते हैं वैसा ही हो, जरूरी नहीं है। पर इसका यह अर्थ भी नहीं कि हम प्रयास करना छोड़ दें। हमें हर दिन अपने आप को पहले से बेहतर बनाना चाहिए यानी हमें हर दिन को पूरी तरह जीना चाहिए। किसी ने कहा है कि जितना हमारे मन में है, हम अक्सर उससे कम ही पाते हैं। यदि ये सच है तो हम क्यों न उससे ज्यादा को लक्ष्य बनायें ताकि हमें उतना ही मिल जाए, जितना हम चाहते हैं। भविष्य में चाहे जो हो, प्रयास कभी कम न रह जाएँ।

Q.5 Translate the following passage from English to Gujarati/Hindi:

- B. Nationalism is a greater thing than we think of it. It not just means talking good things about our nation. Rather it takes our entire existence to prove that whether we are nationalist or not. Sometimes, our small effort in uplifting our countryman can also add to our journey towards becoming a true nationalist. The sense of nationalism does not allow us to be cruel towards our other countrymen.

*****

Time: 2:30 Hours

Instructions:

Marks: 70

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- प्रश्न १ दिनकरजी की प्रमुख काव्य-कृतियों की चर्चा करते हुए उनमें 'रश्मिरथी' का स्थान निर्धारित कीजिए। (१४)
- अथवा
- प्रश्न १ 'रश्मिरथी' काव्य की कथावस्तु अपने शब्दों में बताते हुए उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।
- प्रश्न २ 'रश्मिरथी' के नायक कर्ण की चारित्रिक विशेषताएँ बताइए। (१४)
- अथवा
- प्रश्न २ 'रश्मिरथी' के काव्य सौंदर्य का परिचय दीजिए।
- प्रश्न ३ खण्डकाव्य के लक्षणों के आधार पर 'रश्मिरथी' का मूल्यांकन कीजिए। (१४)
- अथवा
- प्रश्न ३ 'रश्मिरथी' काव्य के आधार पर परशुराम का चरित्र - चित्रण कीजिए।
- प्रश्न ४ 'रश्मिरथी' में निरूपित आधुनिक समस्याओं की चर्चा कीजिए। (१४)
- अथवा
- प्रश्न ४ "रश्मिरथी' काव्य में कल्पना और इतिहास का सुंदर समन्वय हुआ है" - युक्तियुक्त चर्चा कीजिए।
- प्रश्न ५(अ) शीर्षक देकर भावात्मक कहानी लिखिए। (०७)
- एक गरीब लकड़हार - जंगल में नदी तट पर लकड़ी काटने जाना - कुल्हाड़ी पानी में गिर गयी - निराशा - भगवान को याद करना - वनदेवता का प्रकट होना और सोने की कुल्हाड़ी देना - अस्वीकार - चाँदी की कुल्हाड़ी देना - अस्वीकार - लोहे की कुल्हाड़ी देना - स्वीकार - वन देवता ने प्रसन्न होकर तीनों कुल्हाड़ियाँ दे दी - सीख।
- अथवा
- एक किसान - आलसी बेटे - किसान की मरणासन्न स्थिति - बेटों को बुलाना - खेत में खजाना है - किसान की मृत्यु - पुत्रों द्वारा खजाने की खोज - न मिलना - खेत में बीज बोना - अच्छी फसल - खजाना मिल गया - सीख।
- प्रश्न ५(ब) किसी एक विषय पर निबंध लिखिए: (०७)
- (१) हिन्दी है हमारी राष्ट्रभाषा।
  - (२) आतंकवाद - एक समस्या।
  - (३) मेरा प्रिय साहित्यकार।